

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - I

SANSKRIT — GENERAL

Paper - I

Duration : 3 Hours

[Full Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.
The figures in the margin indicate full marks.

উত্তর যথাসম্ভব নিজের ভাষায় লেখা বাঞ্ছনীয়।

প্রাস্তস্ব সংখ্যাগুলি পূর্ণমানের দ্যোতক।

Unit - I

[Marks : 10]

1. a) Define and illustrate any *three* of the following metres : 3 × 2 = 6

নিম্নলিখিত যে কোন তিনটি ছন্দের লক্ষণসহ উদাহরণ দিন :

শালিনী, বংশাস্থবিলম্ব, মন্দাক্রান্তা, শিখরিণী, স্রগ্ধরা।

- b) Scan and define any *two* of the following metres : 2 × 2 = 4

নিম্নলিখিত যে কোন দুটির গণবিভাগপূর্বক ছন্দ নির্ণয় করুন :

i) प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिवः।

ii) प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरাত্মা।

iii) किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्।

iv) न विवृतो मदनो न च संवृतः।

Unit - II

[Marks : 10]

2. a) Decline any *five* of the following :

5 × 1 = 5

নিম্নলিখিত যে কোন পাঁচটির শব্দরূপ নির্ণয় করুন :

- i) लता in तृतीया एकवचन
- ii) अस्मद् in सप्तमी बहुवचन
- iii) गिरि in सप्तमी एकवचन
- iv) इदम् (क्लीव) in तृतीया एकवचन
- v) मति in सप्तमी बहुवचन
- vi) पुस्तक in द्वितीया बहुवचन
- vii) गुणिन् in षष्ठी बहुवचन
- viii) वारि in पञ्चमी द्विवचन।

- b) Conjugate any *five* of the following :

5 × 1 = 5

নিম্নলিখিত যে কোন পাঁচটির ধাতুরূপ লিখুন :

- i) सेव् in लोट् 2nd person plural
- ii) हन् in लट् 1st person plural
- iii) शी in लट् 1st person plural
- iv) लभ् in लोट् 2nd person singular
- v) पत् in लृट् 3rd person singular
- vi) दिव् in लट् 2nd person plural
- vii) कृ in लङ् 2nd person dual
- viii) गम् in लट् 1st person plural.

Unit - III

[Marks : 40]

3. a) Sketch the character of Vidūṣaka as you have in the drama, Svapnavāsavadattā. 12

স্বপ্নবাসবদত্তা নাটকে উপলভ্যমান বিদূষকের চরিত্র সংক্ষেপে উপস্থাপন করুন।

OR / অথবা

Under what circumstances was Vāsavadattā kept as a trust with Padmābatī ? How and when Vāsavadattā's identity was disclosed to Padmābatī ? Discuss.

কোন পরিস্থিতিতে পদ্মাবতীর কাছে বাসবদত্তাকে ন্যাসরূপে রাখা হয়েছিল ? কিভাবে এবং কখন বাসবদত্তার পরিচয় পদ্মাবতীর কাছে প্রকাশিত হয়েছিল ? আলোচনা করুন।

OR / অথবা

Discuss the significance of the 'dream-sequence' in the drama, Svapnavāsavadattā.

স্বপ্নবাসবদত্তা নাটকে স্বপ্নদৃশ্যের তাৎপর্য আলোচনা করুন।

- b) Translate into Bengali or English any one of the following : 6

নিম্নলিখিত যে কোন একটি বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন :

তীর্থাৎকানি সমিধ: কুসুমানি দর্মান্

স্বৈরং বনাদুপনয়ন্তু তপোধনানি।

ধর্মপ্রিয়া নৃপসুতা ন হি ধর্মপীড়া -

মিচ্ছত্ তপস্বিষু কুলব্রতমেতদস্যা:।।

OR / অথবা

परिहरतु भवान् नृपापवादं
 न परुषमाश्रमवासिषु प्रयोज्येम्।
 नगरपरिभवान् विमोक्तुमेते
 वनमभिगम्य मनस्विनी वसन्ति ॥

OR / अथवा

Write short notes on any *two* of the following :

2 × 3 = 6

निम्नलिखित ये कौन दूटिर उपर संक्षिप्त टीका लिखुन :

धत्री, घोषवती, आरूणि, रुमण्वान्।

c) Explain any *one* of the following :

7

निम्नलिखित ये कौन ँकटि श्लोकेर ब्याख्या करुन :

i) पूर्व त्वयाप्यभिमतं गतमेवमासी —

च्छ्लाघ्यं गमिष्यसि पुनर्विजयेन भर्तुः।

कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना

चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः ॥

ii) दुःखं त्यक्तुं बद्धमुलोऽनुरागः स्मृत्वा याति दुःखं नवत्वम्।

यात्रात्वेषा यद् विमुच्येह वाष्पं प्राप्तानृण्या याति बुद्धिः प्रसादम् ॥

4. a) Who was Śukanāsa ? Discuss in brief his advice according to your text.

2 + 8

শুকনাস কে ? পাঠ্যাংশ অনুসারে তাঁর উপদেশ আলোচনা করুন।

OR / অথবা

Critically discuss the statement 'বাণোচ্ছিষ্টং জগৎ সর্বম্'.

'বাণোচ্ছিষ্টং জগৎ সর্বম্' উক্তিটি সমীক্ষাত্মক দৃষ্টিতে আলোচনা করুন।

- b) Translate into Bengali or English any one of the following : 5

নিম্নলিখিত যে কোন একটি অনুচ্ছেদ বাংলা অথবা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন :

- i) মিথ্যামাহাত্ম্যগর্ভনির্ভরাহুচ ন প্রণমন্তি দেবতাভ্যঃ, ন পূজয়ন্তি দ্বিজাতীন্, ন মানয়ন্তি মান্যান্, নার্চয়ন্ত্যর্চনীযান্, নাভিবাদয়ন্ত্যভিবাদনাহনি, নাভ্যুত্তিষ্ঠন্তি গুরুন্।
- ii) মনসা দেবতাধ্যারোপণপ্রতারণা-সম্ভূত-সম্ভাবনোপহতাশ্চান্ত:প্রবিষ্টাপরভুজদ্বয়মিবাत्मबाहुयुगलं सम्भावयन्ति। त्वगन्तरित-तृतीयलोचनं स्वललाटमाशङ्कन्ते।

Unit - IV

[Marks : 15]

5. a) Account for the case-endings in any six of the following underlined words :

6 × 1 = 6

নিম্নরেখ যে কোন ছয়টি পদের কারক-বিভক্তি নির্ণয় করুন :

i) शिशुः शय्याम् अधिशते	vi) कुण्डलाय हिरण्यम्।
ii) क्रोशं गिरिः स्थितः।	vii) शिशोः सरलता।
iii) मासेन व्याकरणम् अपठत्।	viii) दुग्धे माधुर्यम् अस्ति।
iv) मुखेन त्रिलोचनः	ix) योधेषु अर्जुनः श्रेष्ठः।
v) प्रासादात् प्रेक्षते बाला।	x) व्याघ्रात् विभेति।

- b) Illustrate the uses of any *two* of the following : 2 × 2 = 4

নিম্নলিখিত যে কোন দুটি প্রয়োগের উদাহরণ দিন :

- i) আख्यातोपयोगে । ii) दिवः कर्म च।
 iii) धाररुत्तमर्णः। iv) षष्ठी हेतुप्रयोगे।

- c) Join in Sandhi (any *two*) : 2 × 1 = 2

যে কোন দুটির সন্ধি করুন :

धावन् + छागः , प्राक् + एव , पितः + रक्ष , क्रीडन् + आयाति।

- d) Disjoin the Sandhis (any *three*) : 3 × 1 = 3

যে কোন তিনটির সন্ধিবিচ্ছেদ করুন :

लतेव, प्रतीक्षा, नरोऽयम्, प्रभविह, मनीषा, पतंस्तरुः।

Unit - V

[Marks : 25]

6. Translate the following passage into Sanskrit : 10

নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি সংস্কৃতে অনুবাদ করুন :

A lion, named Durdanta, dwelt on a mountain Mandara by name. He used to kill daily many beasts of the forest. One day, all the beasts being assembled told him "Lord, why are you killing all the beasts in this manner ? We will give you one everyday for food." The lion said, "Be it so."

মন্দার পর্বতে দুর্দান্ত নামে কোন এক সিংহ বাস করত। সে প্রতিদিন বনের অনেক পশু হত্যা করত। সকল পশু মিলিত হয়ে বলল, "প্রভু, আপনি কেন এমনভাবে পশু হত্যা করেন ? আমরা প্রতিদিন একটি করে পশু আপনাকে আহারের জন্য দেব।" সিংহ বলল "তাই হবে।"

OR/ অথবা

Once a dog was walking along the riverside with a piece of meat in its mouth. Then seeing his own reflection in the river-water he thought there is another dog walking with a piece of meat. He jumped into the water to take that meat.

একদা একটি কুকুর একটি মাংসখণ্ড মুখে নিয়ে নদীর ধার দিয়ে যাচ্ছিল। তখন নদীর জলে তার নিজের প্রতিবিম্ব দেখে সে ভাবল আরেকটি কুকুর মাংসখণ্ড নিয়ে যাচ্ছে। সে ঐ মাংসখণ্ড নিতে নদীতে ঝাঁপ দিল।

7. Read the following passage and answer the questions given below in Sanskrit :

নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি পড়ে প্রদত্ত প্রশ্নগুলির সংস্কৃতে উত্তর দিন :

अथ लुब्धकं निर्वृतं दृष्ट्वा कपोता उचुः - किमिदानीं कर्तुमुचितम् ? चित्रग्रीव उवाच - अस्माकं मित्रं हिरण्यको नाम मूषिकराजो गण्डकीतीरे चित्रवने निवसति। सोऽस्माकं पाशांश्छेतस्यति। इत्यालोच्य सर्वे हिरण्यकविवरसमीपं गताः। हिरण्यकश्च सर्वदापायशङ्कया शतद्वारं विवरं कृत्वा निवसति। ततो हिरण्यकः कपोतावपातभयाच्चकितस्तुष्णीं स्थितः। चित्रग्रीव उवाच - सखे हिरण्यक ! किमस्मान्न सम्भाषते ?

i) ক: নিৰ্বৃত্ত: ? কে তত: কিম্ উক্তবন্ত: ?	4
ii) কো নাম হিরণ্যক: ? কুত্র তস্য নিবাস: ?	3
iii) হিরণ্যক: কিং করিষ্যতি ?	3
iv) হিরণ্যক: কথং নিবসতি ?	3
v) হিরণ্যক: কথং তুষ্ণীং স্থিত: ?	2